

Seksiä mediassa

MATERIAALI NUORTEN MEDIAKASVATUKSEEN

Sisällys

Johdanto	3
Medioitunut elämämme	4
Seksualisoitunut mediakulttuuri	4
Medialukutaitoinen katsoo pintaa syvemmälle	5
Seksiä mediassa -tuntimalli	7
Aloitustehtävä: Monta tulkintaa kuvasta	8
Video ja keskusteluaineisto	9
Tehtäviä aiheen jatkokäsittelyyn	16
Seksiä mediassa -materiaalin kiinnittyminen osaksi opetussuunnitelmia	19
Äidinkielessä ja kirjallisuudessa	19
Materiaalin käyttö muissa oppiaineissa	20
Taustakirjallisuutta	20

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI) on opetus- ja kulttuuriministeriön alainen virasto, jonka tehtäviin kuuluvat mm. mediakasvatuksen, lasten mediataitojen ja lapsille turvallisen mediaympäristön edistäminen.

Oppaan käsikirjoitus: projektitutkija Lauri Palsa ja erityisasiantuntija Saara Pääjärvi, KAVI

Materiaalia on kommentoinut mediatutkija, mediakasvatuskouluttaja Sanna Spisak. Materiaalin käsikirjoitusta ovat kommentoineet Tuija Rinkinen, Anne Pelander ja Miila Halonen Väestöliitosta.

Johdanto

Median merkitys yhteiskunnassa on kasvanut jatkuvasti ja medioista muodostunut luonnollinen osa arkea. Mediavälineiden ohella tämä tarkoittaa myös mediasisältöjen merkityksen kasvua ja uutta visuaalista kulttuuriympäristöä. Ympäröivään kulttuuriin on tärkeä kiinnittää huomiota: millainen se on ja mistä tekijöistä se koostuu? Media mahdollistaa paljon ja sitä voi hyödyntää kasvamista tukien. Mediakasvatus onkin kasvatusta mediakulttuurissa.

Materiaalin tavoitteet:

- edistää medialukutaitoa ja valmiuksia mediakulttuurin hahmottamiseen
- tukea toimijuutta mediakulttuurissa
- tukea kriittisen ajattelun kehittymistä

Median seksuaaliset sisällöt ovat nykykulttuurissa aiempaa avoimemmin kaikkien nähtävillä ja ne sekä kiinnostavat että miellettyvät nuoria. Tämän materiaalin tavoitteena on tukea medialukutaitoa ottamalla seksuaaliset sisällöt analyttisen tarkastelun kohteeksi. Lähtökohtana on, että mediayhteiskunnan kansalaiset ovat median aktiivisia

tulkitsijoita, eivät vain passiivisia vastaanottajia. Medialukutaitoinen osaa suhtautua kriittisemmin median esittämiin kuviin ja toimia itse mediakulttuurissa.

Seksiä mediassa -materiaali on suunnattu kahdeksaluokkalaisten ja sitä vanhempien nuorten kanssa toimiville ammattilaisille. Materiaalin kehittämisessä on tukeuduttu erityisesti äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen sisältöihin ja tavoitteisiin, mutta sitä voidaan hyödyntää myös muussa opetuksessa ja nuorisotyössä.

Aineisto sisältää tietotekstejä, keskusteluvinkkejä ja tehtäviä ja se käsittelee kolmea toistaan tukevaa aihetta: seksuaalisia sisältöjä kaupallisessa mediassa, sukupuolen kuvauksia sekä pornoa seksivalistajana. Materiaali on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä **Seksiä mediassa -videon** kanssa.

Seksi ja seksuaaliset sisällöt ovat monille nuorille ja aikuisillekin herkkiä aiheita ja tulkinnat mediasta ovat hyvin yksilöllisiä. On tärkeää, että aikuinen antaa tilaa ja arvostusta nuorten omille pohdinnoille. Siksi myös Seksiä mediassa -videolla esitetyt ajatukset sekä tämän materiaalin sitaattit perustuvat täysin nuorten teksteihin aiheen herättämistä ajatuksista.

Opettaja tuntee oppilaansa parhaiten ja voi soveltaa materiaalin sisältöjä ryhmien tarpeiden mukaan. Tämä voi vaikuttaa esimerkiksi siihen, käydäänkö aiheita läpi koko luokan kesken, pienemmissä ryhmissä tai yksilötyöskentelyinä.

Kuinka materiaali kytkeytyy eri oppiaineiden tavoitteisiin perusopetuksessa ja toisella asteella? Lue lisää sivulta 19.

Medioitunut elämämme

Median merkityksen kasvua kulttuurissa kutsutaan yhteiskunnan *medioitumiseksi*. Mediaa esimerkiksi käytetään entistä monipuolisemmin. Erilaisten medioiden kautta voimme muun muassa etsiä tietoa, nauttia kulttuurista, olla yhteydessä ihmisten kanssa ja myös saada oman äänemme kuuluviin. Näiden tavoitteellisten toimintojen lisäksi mediakulttuuri ympäröi meidät erilaisin kuvin ja äänin, halusimme tai emme. Kadunvarsilla tämä näkyy mainoksina ja odotushuoneessa kuuluvana taustaradiona. Myös erilaiset yhteiskunnalliset instituutiot, kuten koulu tai viranomaiset, toimivat enenevässä määrin median tavoin tai jopa sen ehdoilla.

Myös yksilön tasolla elämä on medioitunut. Kokemuksemme ja tietomme maailmasta ovat muuttuneet entistä vahvemmin mediavälitteiseksi. Media on yksi osa sosiaalista maailmaamme yhdessä perheen, koulun, ystävien ja muun ympäristön kanssa. Mediat tarjoavat aineksia siihenkin, kuinka tiedollinen ja tunneperäinen suhde meille muodostuu maailman ja toisten ihmisten kanssa. Mediasisältöihin pelataan esimerkiksi omia ajatuksia, tapoja ja ulkomuotoa.

Vaikka media ei suoraan sanele tai määrää ihmisen identiteettiä tai arvoja, sen merkitys on kuitenkin tärkeä tiedostaa. Siksi on merkityksellistä kiinnittää huomiota mediakulttuurin sisältöihin. *Millainen medioitunut kulttuuri on?*

SEKSUALISOITUNUT MEDIAKULTTUURI

Jo tuhansia vuosia vanhat eroottiset seinämaalaukset ja tekstikokoelmat osoittavat, että seksi on aina kuulunut kulttuuriin sisältöihin ja ihmisten väliseen viestintään. Median seksualisoitumisesta on kuitenkin puhuttu paljon erityisesti viime vuosikymmeninä. Tällä viitataan tavallisesti siihen, että sellaisetkin mediasisällöt, jotka eivät varsinaisesti liity seksiin, on kyllästetty intensiivisellä seksuaalisuudella.

”Seksiä tyrkytetään nykyään joka paikasta, mutta osaan jo hieman suodattaa ja jättää omaan arvoonsa, enkä usko kaikkea mitä mediassa sanotaan.”

Esimerkkeiksi seksualisoitumisesta voidaan nostaa erilaiset pornografiasta eli pornosta mallinnetut tavat, joilla ihmisiä populaarikulttuurissa nykyään kuvataan. Pornosta imitoituihin asentoihin, ilmeisiin, asetelmiin ja vaatteisiin voi törmätä esimerkiksi automainoksissa, musiikkivideoissa, elokuvissa tai itse otetuissa selfie-kuvissa.

”Media on täynnä kaikkea seksuaalisuuteen liittyvää. Suurin osa niistä on ihan turhaa uutisointia. Lapset saa aivan väärän käsityksen kaikesta.”

Seksualisoitumista on tavattu käsitellä erityisesti lastensuojellisten huolien näkökulmasta, mutta toisaalta seksualisoitumisen myötä erilaisista seksiin ja seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on tullut luontevampia puheenaiheita. Samalla normatiivisen heteroseksuaalisuuden ohella mediakulttuurissa ovat saaneet tilaa ja näkyvyyttä myös muut seksuaalisuudet ja aiempaa monipuolisempi kuva sukupuolisuuden toteutumisesta.

Seksuaalissävytteiset kuvastot ovat niin arkipäiväistyneet, että niihin on vaikea olla törmäämättä. Siksi on oleellista pohtia mediakulttuurin sisältöjä osana omaa elämää ja arkea.

Näkykö viestinnän seksualisoituminen oman ympäristön mediassa ja millä tavoin? Millaisia ajatuksia se herättää?

MEDIALUKUTAIDON KATSOO PINTAA SYVEMMÄLLE

Mediakulttuuri ei ole oma maailmansa vaan osa arkeamme ja elinympäristöämme. Monimuotoinen media luo rikasta ja moninaista kieltä ja tekstejä laajassa merkityksessä. Tätä kieltä ja tekstiympäristöä kuluttaja ja kansalainen joko tietoisesti tai tiedostamattaan tulkitsee. Medialukutaidon kehittäminen vahvistaa edellytyksiä toimia nykyisessä media-yhteiskunnassa.

Kaikkiin tilanteisiin sopivaa reseptiä median ymmärtämiseen ja hallitsemiseen ei ole. Mediaailmiöt ovat usein hyvin monella tavalla kytkeytyneitä yhteiskunnan muihin rakenteisiin ja ilmiöihin. Esimerkiksi seksiin, sukupuoleen ja seksuaalisuuteen mediassa liittyy niin monia eri elementtejä ja näkökulmia, ettei kasvattajalla voi olla niihin valmiita vastauksia. Siksi on olennaista keskustella avoimessa ja hyväksyvässä hengessä nuorten kanssa mediasta, kuulla nuorten ajatuksia ja pohtia mediakulttuurin kasvattavia ulottuvuuksia. Tällöin tulkitsevat ja arvioivat luku- ja kuuntelutaidot kehittyvät.

”Kriittisyys ei siis tarkoita kielteisyyttä vaan kyselevää ja uteliasta suhtautumista maailmaan. Kriittisyys merkitsee sellaisen näkökulman omaksumista, jossa tietoa ei oteta annettuna --.”
(Juha Herkman 2007).

Kriittisessä mediakasvatuksessa korostuu lähestymistapa, joka pyrkii havainnoimaan, analysoimaan ja erittelemään median rakenteita ja sisältöjä. Olennaista on huomata ihmisen vaikutus mediasisältöihin. Sisällöt eivät synny itsestään tai kasvottoman ”koneiston” tekeminä, vaan esimerkiksi valokuvat, elokuvat ja verkkosivut ovat ihmisten aikaansaannosta ja tehtyjen valintojen tuloksia. Mediasisällöt on tuotettu tietystä yhteiskunnallisesta ja historiallisesta kontekstista ja myös jokainen käyttäjä tulkitsee niitä oman yksilöllisen tai yhteisöllisen kokemuksensa pohjalta.

Mediakulttuurin seksualisoitumista voidaan tarkastella tarkemmin yksittäisten esitysten – *representaatioiden* – avulla. Representaatiolla viitataan jonkin asian tai tapauksen uudelleen esittämiseen. Todellisuuden sijaan media esittää kuvauksia todellisuudesta. Esimerkiksi televisio-ohjelman seksikohtaus on enemmän tai vähemmän avoimesti esitetty tarina siitä, kuinka ihmiset voisivat harrastaa seksiä. Kun mediaesityksiä tulkitaan, niihin liitetään erilaisia merkityksiä. Sama seksikohtaus voi olla yhden katsojan mielestä tylsä, toisen ihana. Ei myöskään ole yhdentekevää, katsooko kohtaukset seurustelukumppanin vai mummonsa kanssa.

Esimerkiksi se, kuinka tiettyä maata kuvataan mediassa, vaikuttaa maan suosioon matkakohteena. Toisaalta ihmisten matkakokemukset vaikuttavat siihen, millaista mediasisältöä maasta kannattaa tuottaa: Mitä suuremmalla yleisöllä on oma-kohtaista kokemusta maasta, sitä vaikeampaa on saada hyväksyvää vastaanottoa aihetta pinnallisesti käsitteleville ohjelmille.

Representaatioissa kuvatulle asialle rakentuvat merkitykset liittyvät aina ympäröivään maailmaan ja sosiaalisiin suhteisiin.

Representaatiot ovat mediakulttuurin rakennuspalikoita, jotka muodostuvat osaksi laajemmin yhteiskuntaa ja maailmaa. Representaatio voi olla luonteeltaan *esittävä, edustava* sekä *tuottava*.

Esittäessään jotain asiaa representaatio edustaa samalla laajempaa kokonaisuutta tai kategorialla. Esimerkiksi kuvatessaan yksittäistä henkilöä representaatio voi samalla edustaa myös henkilön sukupuolta tai etnistä taustaa.

Representaation tuottavuus taas liittyy siihen, kuinka median kuvaukset nivoutuvat osaksi todellisuuttamme. Representaatiot nimittäin

samaan aikaan sekä heijastavat nykyistä kulttuurista todellisuutta että osallistuvat todellisuuden rakentamiseen. Esimerkiksi valitsemalla elokuvan pääosaan stereotyyppisen klassisen kaunottaren tekijät pyrkivät vastaamaan suuren yleisön kauneusihanteisiin. Samalla tullaan kuitenkin vahvistaneeksi ja uudelleen rakentaneeksi sitä yhteiskunnallista ”totuutta” siitä, millainen kaunis nainen on.

Representaatiot vaikuttavat siihen, kuinka hahmotamme ympäristöämme. Yhtäältä yksinkertaistavia representaatioita tarvitaan pelkistämään asioita helposti ja nopeasti ymmärrettäväksi. Toisaalta ne samalla rakentavat myös kehyksiä maailman hahmottamiseen. Erityisesti hyvin stereotyyppiset esitykset jättävät maailman moninaisuudesta paljon tarkastelun ulkopuolelle.

Representaatioihin liitetyt merkitykset eivät ole lopullisia, vaan niiden tuottamisen ja tulkitsemisen vuorovaikutus on kaksisuuntainen. Se, kuinka jokin asia on kuvattu ja miten se on tulkittu, vaikuttaa siihen kuinka näihin asioihin suhtaudutaan arkielämässä. Toisaalta median käyttäjien suhtautuminen vaikuttaa myös tulevien mediaesitysten tuottamiseen ja niiden tulkitsemiseen. Tällaiset seikat antavat mahdollisuuden ihmisten omalle aktiivisuudelle, muutokselle ja kulttuuriselle vastarinnalle suhteessa mediaan.

Mediaa ei nähdä mediakasvatuksen piirissä lähtökohtaisesti hyvänä tai huonona, hyödyllisenä tai vahingollisena. Jokainen mediaesitys tuottaa omanlaisiaan tulkintoja, kokemuksia ja elämyksiä. Näitä puolestaan voidaan hyödyntää eri tavoin osana opetusta.

Seksiä mediassa -tuntimalli

Oppituntimallin tarkoituksena on käsitellä aihetta videon ja keskusteluiden avulla. Sekä tämä materiaali että Seksiä mediassa -video jakaantuvat kolmeen kokonaisuuteen. Näitä ovat median seksuaaliset sisällöt ja kaupallisuus, sukupuolten kuvaukset mediassa sekä porno seksivalistajana. Aihetta voidaan nuorten ryhmästä ja opettajasta riippuen käsitellä yhteisesti tai nuoret voidaan jakaa pienempiin ryhmiin, joissa keskustellaan aiheesta.

Video sisältää nuorten ajatuksia median seksuaalisten sisältöjen roolista omassa elämässä. Videolla esitetyt näkökulmat ovat osin keskenään ristiriitaisia. Tämä tukee aiheesta käytävää keskustelua. On tärkeää painottaa, että aiheesta käytävään keskusteluun tai siinä esiintyviin kysymyksiin ei ole oikeita vastauksia ja kaikilla on oikeus omaan näkökulmaansa.

ALOITUSTEHTÄVÄ: MONTA TULKINTAA KUVASTA

Sama mediasisältö voi tarkoittaa eri ihmisille eri asioita. Tässä tehtävässä tarkoituksena on toisen ihmisen rooliin eläytymällä hahmottaa median monitulkintaisuutta.

Ennen oppituntia: Valitse internetistä tai sanoma- tai aikakauslehdistä seksuaalisuuteen tai sukupuoleen liittyviä ajatuksia herättäviä kuvia. Nämä voivat olla esimerkiksi mainoksia, levynkansia, elokuva- tai pelijulisteita tai muita populaarikulttuurin kuvia.

Tunnilla jaa luokka aluksi sopiviin keskusteluryhmiin tai -pareihin. Aloita tunti kertomalla, että tavoitteena on pohtia mediasta tehtäviä tulkintoja erityisesti seksuaalisuuden, sukupuolen ja seksin näkökulmasta.

Keksikää ja nimetkää ryhmien lukumäärän verran hahmoja. Hahmot voivat olla esimerkiksi Tytti, 16-vuotias lukiolainen Helsingistä, Jani, 35-vuotias toimittaja Jyväskylästä tai Ella, 71-vuotias eläkeläisrouva Pih-tiputaalta. Keksikää hahmoille mahdollisimman stereotyyppisiä ominaisuuksia, arvoja ja asenteita.

Jaa etukäteen valitut kuvat ryhmille ja ohjaa oppilaita eläytymään eri hahmojen asemaan. Ryhmissä mietitään, miten eri hahmot tulkitsisivat kuvaa: mitä hahmot kuvista ajattelisivat ja miksi?

Käykää vastauksia läpi niin, että jokainen ryhmä kertoo kerrallaan hahmonsensa tulkinnat ja mielipiteet. Käykää keskustellen läpi perusteita, miksi hahmot ajattelisivat juuri niin ja erosivatko ryhmäläisten ajatukset siitä, miten hahmo ajatteli. Kokeilkaa sitten vaihtaa hahmoa, mutta pitää tulkinnat ennallaan: mitä jos Janin arvot ja asenteet olisivat samanlaiset kuin Ellan – tai toisinpäin?

Keskustelkaa myös siitä, voiko toisen ihmisen tulkintoja päätellä pelkäämään ulkoisten ominaisuuksien tai tietojen perusteella. Oletteko joskus huomanneet arvioineenne toisen mielipiteet ennakoita aivan väärin? Entä voiko siihen vaikuttaa, millaisia tulkintoja itse median kuvista tekee? Jos voi, niin millaisia keinoja siihen voisi olla?

VIDEO JA KESKUSTELUAINEISTO

Oppitunnin keskusteluosuus on jaettu kolmeen eri kokonaisuuteen materiaaliin liittyvän videon mukaisesti. Opettaja voi halutessaan näyttää videon kokonaisuudessaan tai osissa, jolloin keskustelut käydään video-osuuksien välissä.

Seksi myy

Mediakentän tuntemus auttaa ymmärtämään syitä median seksualisoitumisen taustalla. Seksiä ja seksuaalisuutta hyödynnetään laajasti erityisesti kaupallisessa mediassa. Median seksualisoituminen kiinnittyy osaksi median laajempaa murrosta, sen *markkinoitumiseen*.

Suomessa kaupallisten toimijoiden osuus mediakentällä on kasvanut erityisesti 1990-luvulta lähtien. Näin ollen myös median toimintatavat ja motiivit ovat osaltaan muuttuneet. Kaupallisen median päätavoite on voiton tuottaminen. Samaan aikaan yhteiskunnan medioitumisen myötä myös muu liiketoiminta on alkanut hyödyntää mediaa ja erityisesti mainontaa toimintansa välineenä.

Mainonnassa käytetään paljon seksuaalisiksi tulkittavia sisältöjä ja elementtejä. Seksuaalisävytteillä kuvastoilla voidaan markkinoida muun muassa vaatteita, kosmetiikkaa ja myös muita mediatuotteita ja -sisältöjä. Mainokset antavat usein ymmärtää, että markkinoitavaa tuotetta käyttämällä kasvattaa automaattisesti seksuaalista vetovoimaansa.

Mainonta ei ole yksinomaan hyvä tai huono asia. Mainonta on tiedon välitystä tarjolla olevista tuotteista ja palveluista, eikä kaikki markkinointikaan ole automaattisesti kaupallista. Mediakasvatuksen näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä vahvasti rajoittamaan mainonnan näkyvyyttä, sillä myös mainonta kuuluu sananvapauden piiriin.

Tärkeää on huomioida erilaiset mainonnan tavoitteet ja keinot, analysoida omaa suhdettaan mainonnan esittämiin representaatioihin sekä pohtia niiden vaikutusta mediakulttuurin rakentumisessa.

Onko kaupallisessa ja epäkaupallisessa mediassa nähtävillä eroa mainonnan seksuaalisten sisältöjen suhteen?

Näkyykö kaikenlaisten ja kaikenikäisten ihmisten seksuaalisuus mediassa?

Osaltaan mainosten houkuttelevuus perustuu niiden miellyttävyyteen. Voimme pitää joidenkin mainosten katselemisesta tai hyötyä niiden tarjoamasta tiedosta. Mutta huomaammeko kuinka mainokset vetoavat meihin, asenteisiimme tai käyttäytymiseemme? Vaikka mainonta pyrkii vaikuttamaan mahdollisimman tehokkaasti, tiedostava kuluttaja voi osittain itse valita, kuinka ottaa viestin vastaan.

”Olen huomannut ettei televisiossa enää ole paljon läskejä ihmisiä suosituissa sarjoissa ja elokuvissa. Se on vaikuttanu silleen että ite treenaan enemmän lihaksia ja käyn lenkillä, joka on toisaalta hyvä asia.”

”Tottahan kauniit ihmiset vaan myy.”

Kysymyksiä keskustelun pohjaksi:

- Millaisiin seksuaalisiin sisältöihin olet mainonnassa törmännyt?
- Miksi mainonnassa käytetään seksuaalisia sisältöjä?
- Mainostetaanko joitain tiettyjä tuotteita tai tuoteryhmiä mielestäsi erityisen paljon seksuaalisten sisältöjen avulla?
- Millaisiin mainoksiin seksuaaliset sisällöt mielestäsi sopivat? Entä oletko törmännyt mainoksiin, joissa seksuaalisuus on tuntunut todella päälle liimatulta?

Mies ja nainen mediassa

Media on yksi keskeisimmistä nykypäivän kasvattajista. Media tarjoaa myös kuvauksia siitä kuinka sukupuolta on mahdollista ymmärtää, rakentaa ja tulkita. Perinteisesti länsimaissa on totuttu jakamaan ihmiset kahteen hyvin erilaiseen sukupuoleen, miehiin ja naisiin. Kuitenkaan todellisuudessa harva edustaa täysin stereotyyppisen feminiinistä naista tai täysin maskuliinista miestä. Sukupuoli ja sen kokemus rakentuu paitsi biologisesti, myös sosiaalisesti.

Median kuvaukset eri sukupuolista eivät ole yhtenäisiä, vaan sukupuoliin liitetään monenlaisia asioita. Siksi kysymykseen median luomasta nais- tai mieskuvasta voi olla yhtä monta oikeaa vastausta kuin vastaajaakin. Nuorten kanssa on tärkeää kiinnittää yhdessä huomiota siihen, kuinka eri sukupuolia mediassa kuvataan, kuinka kuvattu sukupuoli vastaa omaa käsitystä sukupuolista ja miten erilaisia tulkintoja asiasta ryhmässä voi olla.

”Media antaa kuvan että naisen täytyy olla laiha ja meikattu että se voi olla kaunis. Miehen taas täytyy olla lihaksikas ja karmikas mutta se nyt edes on vähänki totta.”

Vaikka sukupuolten kuvaustavat ovat viime aikoina moninaistuneet, yleisellä tasolla mediaa analysoitaessa on huomattu, että tietyt tavat esittää sukupuolia ovat edelleen pysyneet vallitsevassa asemassa. Naiset esitetään edelleen esimerkiksi televisiossa ja peleissä usein ennen kaikkea suhteessa miehiin: useimmin päähenkilön sijasta sivuhenkilönä tai ensisijaisesti esimerkiksi miehen äitinä tai tyttöystävänä. Sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöt puolestaan esitetään hyvin usein ainoastaan vähemmistöasemansa kautta, eli vaikkapa homohahmon ympärillä käsitellään nimenomaan homoseksuaalisuuden tematiikkaa.

Sukupuolen ja seksuaalisuuden asemaa mediassa pohdittaessa voidaan tarkastella sitä, mitä ominaisuuksia sukupuolen kuvauksiin liitetään ja mitä puolestaan ei. Miesten kohdalla representaation antamaan stereotyyppiseen ideaalikuvaan kuuluvat esimerkiksi rohkeus, rationaalisuus, vahvuus ja aggressiivisuus. Naisen kohdalla korostuvat puolestaan tavallisesti huolehtivaisuuden, tunteellisuuden tai ulkonäkökeskeisyyden kaltaisia piirteitä. Jo pienille lapsille suunnatuissa medioissa näkyvät usein nämä elementit: kun poikasankarit taistellen pelastavat maailman, tyttöshankarit toimivat kotipiirissä keskittyen ihmissuhteisiin. Nuoren elämässä median rakentamat ideaalikuvat voivat kytkeytyä muun muassa ulkonäköpaineisiin ja aikuistumiseen liittyviin painostaviin rooliodotuksiin.

”Nyky maailmassa on aivan vääränlainen kuva kauniista, koska kaikkia kuvia mediassa muokataan.”

On tärkeä avata sukupuolten kuvauksia mediassa ja muistuttaa median representaatioluonteesta. Tällöin voidaan huomata, että median antama kuva saattaa olla yksipuoleinen ja stereotyyppistä vahvistava. Se voi jättää sivuun monia tapoja toteuttaa ja elää sitä sukupuolta, johon kokee kuuluvansa. Toisaalta sukupuolen esittämistä ei kuitenkaan pidä ymmärtää vain yhtenä ihannekuvana. Myös esimerkiksi ikä, seksuaalinen suuntautuminen tai yhteiskunnallinen asema vaikuttavat siihen, millaisena eri sukupuolia edustavia yksilöitä kuvataan.

Mikä sitten on toista oikeampi sukupuolen ja seksuaalisuuden esittämisen tapa? Myös mediakuvakritiikkiä on arvosteltu sen normatiivisuudesta. Esimerkiksi digitaalisten pelien naishahmoja on usein arvostelu naista alistaviksi pelkän erotoidun ulkomuodon perusteella, vaikka syvällisemmän analyysin perusteella pelillisesti ja toiminnallisesti naishahmo voisikin olla erittäin vahva ja itsenäinen ”supersankari”.

Representaatio ei koskaan voi kuvata jotain kategoriaa täydellisesti, ottaen huomioon kaikki sukupuolten sisäiset eroavaisuudet ja toimijuuden tavat. Näin ollen kuvien totuudellisuutta voidaan pitää tulkintakäsymyksenä. Vaikka esimerkiksi vahvat mieshahmot ovatkin yleensä mediaesitysten sankareita, eivät kaikki miehet suinkaan pidä itseään etuoikeutettuina näiden hahmojen myötä, vaan saattavat kokea tulevaisuuden pakotetuksi ahtaaseen rooliodotusten muottiin.

Mediakasvatuksen näkökulmasta on tärkeää pyrkiä tiedostamaan mediasa luodun kuvan vajavaisuus ja tuntee eri tapoja tuottaa sukupuolen kuvauksia. Tärkeitä kysymyksiä ovat, miten kuvat ovat valikoituneet, missä tilanteessa ne on tehty ja mitkä niiden tavoitteet ovat.

On syytä miettiä myös omia mediavalintoja: mediaa tuotetaan niin paljon, että sukupuolen ja seksuaalisuuden kuvastoja on tarjolla jokaiseen makuun. Jos median tarjoama malli tuntuu yksipuoliselta, mitä se voi kertoa omista mediankäyttötottumuksista? Kuinka kokemuksia voisi monipuolistaa? Ihannekuvien moninaisuutta voidaan havainnollistaa esimerkiksi tarkastelemalla erilaisten kulttuuristen ryhmien tuottamaa mediaa: poikkeavatko vaikkapa punk-yhtyeiden ja rap-artistien musiikkivideoiden nais- ja mieshahmot toisistaan? Entä millaista vaihtelua saman alakulttuurin sisällä on sukupuolten esittämisessä?

”Mediassa naiset on laihoja, isorintaisia ja kauniita. Sen takia olen käynyt läpi milloin minkäkinlaisia syömishäiriö- ja masennussekoiluja omasta kropasta.”

Ihanteiden merkitys on nuorelle keskeinen ja tyytymättömyys omaan kehoon saattaa lisääntyä kun oma ulkoinen olemus ei taivu median välittämän kauneusihanteen mukaiseksi. Siksi on tärkeää muistuttaa, että media ei aina pyrikään totuudellisuuteen, vaan esimerkiksi mainonnan hahmot ovat tarkoituksella saavuttamattomia ideaalikuvia, jotta katsojan tyytymättömyys ja halu muokata itseään ”paremmaksi” ostamalla tiettyjä tuotteita säilyvät. Tätä mahdottoman ihannehahmon ideaalia pidetään yllä esimerkiksi kuvankäsittelyllä.

Mediaa on kritisoitu voimakkaasti ulkonäkökeskeisyydestä. Julkisen keskustelun lisäksi tutkijat ovat vuosikymmeniä kiinnittäneet huomiota muun muassa mediakulttuurin naiskuvaan. Median toimijoita on arvosteltu muun muassa seksismistä ja alentavista sekä väheksyivistä kuvauksista. Esimerkiksi naisurheilijat kuvataan miehiä yleisemmin mediassa ulkonäkönsä kuin urheiluasuoritustensa kautta. Yksipuolistavien kuvausten tilalle onkin vaadittu monipuolisempia ja realistisempia sukupuolten

kuvauksia. Tähän liittyen monet yritykset ovat sitoutuneet pyrkimään monipuolistamaan mainoksissaan käytettäviä hahmoja.

Median ylläpitämä kauneusihanne ja seksualisoituneen kuvaston massiivinen tarjonta saattavat ohjata nuorta julkaisemaan itsestä verkossa lähes yksinomaan kuvia, joissa he ovat toisten seksuaalisen huomion kohteena. Esimerkiksi Ruotsissa julkaistun **selvityksen mukaan** tyttöjen ja poikien itsestään julkaisemat selfie-kuvat toistavat hyvin stereotyyppistä kaavaa tytöistä ensisijaisesti söpöinä ja pojista ”machoina” hahmoina.

Toisaalta on syytä muistaa, että ihmiset ovat aina halunneet esiintyä puoleensavetävinä. Sosiaalisen median myötä tilanne on kuitenkin muuttunut niin, että nuorten toisilleen suuntaama seksuaalissävytteinen viestintä on ensi kertaa netissä ja laajasti myös kasvattajien nähtävillä. Tämä voi hämmentää aikuisia. Kuvien julkaisemisen ja niistä saatavan positiivisen palautteen kautta nuoren identiteetti ja omakuva voivat myös vahvistua. Nuorten kanssa kannattaa pohtia avoimesti niitä tulkintoja, joita kuvista voi rakentua, sekä keskustella myös kuvista annettavien palautteiden merkityksestä.

Kysymyksiä keskustelun pohjaksi:

- Millaisia ominaisuuksia mediassa liitetään eri sukupuolten edustajiin?
- Miten seksuaalivähemmistöjä mielestäsi mediassa kuvataan ja mitä ominaisuuksia vähemmistöjen edustajiin liitetään? Kuvataanko esimerkiksi homo- ja heteromiehet erilaisina vai samanlaisina?
- Miten nuorten miesten tai naisten kuvaukset eroavat keski-ikäisten tai heitä vanhempien kuvauksista?
- Millainen on median luoma kauneusihanne? Miten se ilmenee? Kuka määrittelee mielestäsi sen, mikä on kaunista?
- Missä medioissa olet huomannut yleisestä sukupuoli- tai kauneusihanteista poikkeavia kuvauksia miehistä ja naisista?
- Suhtaudutaanko tyttöjen ja poikien kuviin sosiaalisessa mediassa eri tavoin? Miten tavat vaihtelevat? Millaista palautetta toivoisit saavasi omista kuvistasi, jos sinulla on tapana julkaista kuviasi netissä? Millaista palautetta et haluaisi kuvistasi?

Toiminnallinen tehtävä:

Millaisia ovat ikäistesi stereotyyppiset kuvat sosiaalisessa mediassa? Mistä luulet sen johtuvan? Voisivatko tytöt / pojat kuvata itseään toisin? Kokeilkaa ryhmässä (esim. peilin edessä) erilaisia stereotyyppisiä poseerauksia, jotka mahdollisimman vähän kuvaavat sitä tapaa, jolla normaalisti esitätte itsenne kuvissa. Millaisen kuvan eri poseeraukset mielestänne antavat ihmisestä?

Porno seksivalistajana

Pornografia voidaan lyhyesti määritellä aineistoksi, jonka tarkoituksena on aiheuttaa seksuaalista kiihottumista. Porno voidaan esittää niin kuvallisessa kuin kirjallisessakin muodossa ja sitä tuottavat ja tekevät sekä ammattilaiset että amatöörit. Pornolla on myös lukemattomia erilaisia alalajityyppejä omine kerronnan ja estetiikan tapoineen. Se, mikä on toiselle parasta pornoa, ei toiselle ole välttämättä tippaakaan kiihottavaa.

Vaikka pornoa itsessään voi olla vaikea tarkkaan määritellä, tarkoitetaan sillä tässä tapaa kuvata ja seksuaalisia tilanteita ja olentoja. Porno voidaan joissain yhteyksissä määritellä myös esimerkiksi alastomuuden määrän ja laadun kuvauksina, tällöin pornografiana pidetään yleensä hyvin suorasukaista ja peittelemätöntä seksin kuvausta. Kaikki mediassa esitetyt seksiin liittyvät kuvaukset eivät siis tavallisesti tule määritellyksi pornona.

Porno ymmärretään tässä materiaalissa sekä yhdeksi median tyylijajiksi että laajemmaksi ilmiöksi kulttuurissa. Pornolla on osittain ominaisia tyylipiirteitä mutta toisaalta se nivoutuu osaksi laajempaa kulttuurista maisemaa, kytkeytyen esimerkiksi seksuaalisuuteen ja kaupallisuuteen.

”Monet saavat vääristyneitä kuvia seksistä pornon takia. Ekan kerran kuvitellaan menevän nappiin koska ajatellaan että 'niinhän se onnistui siinä netissä olevassa videossakin'. Pornossa naiset ovat täydessä meikissä ja seksikkäissä alusvaatteissa ja seksi menee aivan överiksi ja joka liike on suunniteltu minuutilleen.”

Nykyistä mediakulttuuria kritisoidaan usein yliseksualisoituneena ja mediatarjontaa erotisoituneena – on sanottu, että kulttuuri ja media ovat pornoistuneet. Toisaalta toisille ilmiö näyttyy positiivisesti osana laajempaa seksuaalista vapautumista.

”Uskon että ihmiset joiden elämään seksi kuuluu ymmärtävät kyllä seksin ja pornon eron.”

Porno tulee näkyväksi mediakulttuurissa erilaisina tyyleinä, esityksinä ja kertomuksina. Esimerkiksi sosiaalisen median kautta suhteellisen suosituksi noussut ilmiö on pornografinen ”fanifiktio”. Fanifiktiota tuottavat tavallisesti kunkin mediahahmon tai -esityksen, vaikkapa Harry Potterin tai Salattujen elämien fanit, kirjoittamalla eroottisia jatkokertomuksia verkkofoorumilla.

Suomessa lastensuojelullisiin seikkoihin perustuva kuvaohjelmalaki ja rikoslaki kieltävät pornon tarjoamisen ja levittämisen eli esittämisen tai vaikkapa vuokraamisen alle 18-vuotiaille. Tästä huolimatta monet nuoret näkevät pornoa tarkoituksella tai tahtomattaan. Esimerkiksi ulkomaisiin verkkopalveluihin suomalainen lainsäädäntö ei ulotu. Tämän lisäksi pornon sisältöihin viitataan muualla populaarikulttuurissa, kuten kirjallisuudessa, musiikkivideoissa ja mainonnassa.

Vaikka porno ja siihen liittyvät viittaukset mediassa ovat näkyvä osa kulttuuria, kaikilla nuorilla ei ole mahdollisuuksia keskustella aiheesta rakentavasti aikuisten kanssa. Puhumalla nuorten kanssa avoimesti pornosta voidaan purkaa myös siihen mahdollisesti liittyviä myyttejä ja väärinkäsityksiä. Koulussa ja nuorisotyössä onkin tärkeä ottaa porno puheeksi, jotta nuoret saavat mahdollisuuden käsitellä ilmiötä luotettavan aikuisen kanssa. On syytä huomata, että väriä käsityksiä voi olla myös aikuisilla. Siksi opettajankin on syytä tarkistaa asenteensa aiheesta ammatilliseksi.

Suhtautuminen pornoon vaihtelee paljon. Toisille se voi aiheuttaa vahvoja tunteita puolesta tai vastaan, toisille taas ei. Pornon voi nähdä lisäävän esimerkiksi seksuaalisia suoritus- ja ulkonäköpaineita. Pornoteollisuuteen

liittyy myös nurjia puolia, kuten seksuaalista hyväksikäyttöä, vaikkeivät kaikki pornonäyttelijät luonnollisesti olekaan uhreja. Toisen näkökulman mukaan porno voi toimia inspiraation lähteenä seksiasioissa. Lisäksi erilaiset pornon lajityypit voivat laajentaa kuvaa seksuaalisuudesta ja antaa tilaa myös valtakulttuurista eroaville tavoille toteuttaa seksuaalisuuttaan.

”Seksi kuvataan niin että se olisi pelkkää panemista. Missä ne tunteet ja toisen kunnioittaminen ja rakkaus?”

Tässä materiaalissa tarkoituksena on kiinnittää huomiota pornon representatiiviseen luonteeseen. Kuten muutkaan mediasisällöt, porno ei ole kuvaus totuudesta sellaisenaan eikä sitä yleensä ole tehty realistisessa seksivalistusmielessä. Tämä näkökulma on tärkeä tuoda esille keskusteltaessa nuorten kanssa, sillä tutkimuksissa on selvinnyt, että erityisesti pojat katsovat pornoa myös oppimismielessä. Vaikka pornoon liittyy toki paljon aidon seksin elementtejä, erityisesti ammatilaispornossa käytetään elokuvalla tyyppillisiä tehokeinoja, kuten käsikirjoitusta, kuvakulmia ja leikkauksia. Esiintyjät voivat olla erittäin ehostettuja ja kuvat digitaalisesti

käsiteltyjä. Pornossa tuotteen tavoitteena on ensisijaisesti kiihottavalta vaikuttava esitys näyttelijöiden todellisten tuntemusten ollessa sivuseikka. Toisaalta netin myötä amatööripornon määrä on kasvanut valtavasti ja siten myös arkisempia esityksiä seksistä on tarjolla runsaasti.

Kysymyksiä keskustelun pohjaksi:

- Pornografialle ei ole yhtä oikeaa määritelmää. Miten itse määrittelisitte pornon?
- Oletko törmännyt alaikäisille sallitussa mediassa sellaisiin seksikuvauksiin, että ne ovat mielestäsi olleet pornoa?
- Miksi mediassa esitetään seksikuvauksia?
- Millaisia mielikuvia media ja porno rakentavat seksistä?
- Mitä mahdollisia hyötyjä tai haittoja mediassa esitettyihin seksin kuvauksiin tai pornoon voi liittyä nuorten elämän näkökulmista?

TEHTÄVIÄ AIHEEN JATKOKÄSITTELYYN

Aiheen jatkokäsittelyä varten materiaaliin on sisällytetty kolme jatkotehtävää. Jatkotehtävät voidaan tehdä ryhmissä, pareittain tai kotitehtävinä.

Kirjoitus seksistä mediassa

Aihetta voidaan käsitellä keskustelun lisäksi myös pohtivan kirjoitustehtävän avulla. Materiaalin aihepiirit on jaettu kolmeen kokonaisuuteen, joista jokaisesta on materiaaliin liittyvällä videolla oma osionsa. Kirjoitustehtävä voidaan tehdä joko täysin itsenäisesti tai siten, että arvioidaan videolla esitettyjä nuorten näkemyksiä ja peilataan niitä omiin ajatuksiin. Kirjoitelma voi olla muodoltaan pohtiva essee, blogi- tai mielipidekirjoitus.

Aihevaihtoehtoja kirjoitukseen:

Seksi myy

Seksiä ja seksuaalisia sisältöjä käytetään hyödyksi mainonnassa.

Pohdi syitä ilmiön takana. Miksi mainonnassa käytetään seksuaalisia sisältöjä?

Mies ja nainen mediassa

Kuinka sukupuolia kuvataan eri medioissa? Valitse tietty media ja kerro esimerkein, miten sukupuolta mediassa kuvataan. Mitä merkityksiä mediassa esitetyillä sukupuolen kuvauksilla on sinun elämässäsi tai yleisemmin ihmisten elämässä?

Porno seksivalistajana

Vaikuttavatko pornografiset seksin kuvaukset mediassa ihmisten käsitykseen seksistä? Mitä hyviä tai huonoja vaikutuksia yksityiskohtaisilla ja suorasukaisilla seksin kuvauksilla mediassa voi mielestäsi olla nuoren elämän kannalta?

Media-analyysi ryhmässä

Median kriittinen analyysi on keskeinen medialukutaidon kehittämisen tapa. Yksittäisiä mediatekstejä analysoimalla voidaan konkretisoida yleisemmin käsiteltyjä aiheita. Media-analyysi on tarkoitettu ryhmätehtäväksi, jossa ryhmäläiset analysoivat mediatekstiä valitusta näkökulmasta. Näkökulma voi liittyä median kuvauksiin seksistä, seksuaalisuudesta tai sukupuolesta.

Nuorten ryhmät saavat tehtäväkseen analysoida aiheeseen liittyvän mediatekstin. Tekstillä voidaan tarkoittaa esimerkiksi kuvaa, musiikkivideota tai peliä. Media-analyysissä voidaan hyödyntää alla esitettyjä kysymyksiä sen mukaan, kuinka ne sopivat valittuun mediatekstiin. Huomiot koostaan ryhmän valitsemalla tavalla ja analyysin tulokset esitellään muille ryhmille.

- Mikä mediateksti on kyseessä? Lyhyt esittely.
- Millaisiin rooleihin henkilöt esityksessä on kuvattu? Millaiset ovat heidän väliset suhteensa? Miten nämä suhteet ilmenevät?
- Mitä mediateksti esittää sukupuolista? Ovatko sukupuolet esitetty esimerkiksi stereotyyppisesti, yllättävästi, kiinnostavasti tai realistisesti?
- Mikä on mielestänne mediatekstin pääviesti seksuaalisuudesta tai sukupuolesta? Mitä se yrittää mielestänne sanoa?
- Millaisin keinoin viesti tuodaan esille? Onko viesti mielestänne helposti tulkittavissa vai syntyikö siitä ristiriitaisia tulkintoja ryhmässä?
- Millaisia tunteita mediateksti herättää seksuaalisuudesta tai sukupuolesta? Voitteko helposti samaistua henkilöihin?
- Millaisia arvoja tai asenteita tekstiin mielestänne liittyy? Mistä sen voi päätellä?

Mediakulttuurin analyysi ryhmissä

Mediakulttuurin analyysissä kiinnitetään huomiota siihen, millä tavoin yksittäiset representaatiot liittyvät osaksi laajempia yhteiskunnallisia kokonaisuuksia. Tehtävän tavoitteena on syventää kykyä hahmottaa ja analysoida mediakulttuurin osa-alueita.

Historian myötä mediaesitykset linkittyvät aiempiin mediassa esitettyihin kuvauksiin. Mediaesitykset liittyvät toisiinsa esimerkiksi aiheiden, esittämistapojen ja niissä käytettyjen viittausten avulla. Aiempiin kuvauksen tapoihin voidaan ottaa etäisyyttä esimerkiksi parodian keinoin tai niitä voidaan pyrkiä matkimaan. Kokonaisuudet eivät kuitenkaan ole selkeitä ja organisoituja, vaan päällekkäisiä, lomittaisia ja usein jopa ristiriitaisia suhteessa toisiinsa.

Mediakulttuurin analyysiin liittyy monitulkintaisuus. Kokonaisuudet muodostuvat lopulta mediasisältöjen vastaanottajalle itse tehdyn tulkinnan kautta. Analyysin tavoitteena on nostaa esiin median kuvaustapojen ominaisuus ja monitahoisuus. Näin huomataan, että mediatekstien kokonaisuudet eivät ole pysyviä vaan ne muuttuvat jatkuvasti ja niitä voidaan tulkita eri tavoin.

Nuorten tehtävänä on valita tietty ilmiö tai asia, jonka ympärille voidaan tulkita muodostuneen tietty representaation kokonaisuus. Nämä voivat liittyä esimerkiksi sukupuolten tai seksuaalisuuksien kuvauksiin, ulkonäköihanteisiin tai vaikka erilaisiin rooliodotuksiin.

Nuoret etsivät paljon yhteen kokonaisuuteen liittyviä kuvia. Kuvien olisi hyvä olla erilaisista medioista ja eri aikakausilta, jotta niiden välisten yhteyksien, samankaltaisuuksien ja ristiriitaisuuksien löytäminen on mielekästä.

Tarkoituksena on esitellä muille ryhmille löydettyjen representaatioiden välisiä suhteita niin, että muut ymmärtävät kokonaisuuden sisällöt.

- Millä tavoin valitut esitykset liittyvät siihen representaatioiden kokonaisuuteen, joihin ryhmä määritteli niiden kuuluvan (esim. seksikäs mies, kaunis morsian)?
- Ylläpitävätkö esitykset tavanomaista kuvaa aiheesta vai esittävätkö ne jotain uutta aiempaan verrattuna?
- Millaisen viestin kuvausten kokonaisuus aiheestaan rakentaa?
- Vastaako esitysten luoma kokonaisuus sitä kuvaa, joka nuorilla itsellään oli aiheesta ennen tehtävän aloittamista?

Seksiä mediassa -materiaalin kiinnittyminen osaksi opetussuunnitelmia

ÄIDINKIELESSÄ JA KIRJALLISUUDESSA

Materiaali tukee **perusopetuksen opetussuunnitelman** mukaisesti opiskelijan mahdollisuuksia monipuoliseen viestintään, lukemiseen ja kirjoittamiseen. Näiden avulla oppilas voi rakentaa identiteettiään ja itsetuntoaan.

Materiaali antaa mahdollisuuden pohtia median roolia ja sen keinoja tuottaa mielikuvia ja muokata ihmisten käsityksiä ja valintoja. Median tulkitsemiseen liittyvien arvioivien taitojen lisäksi saadaan eväitä vastuulliseen ja aktiiviseen toimijuuteen sekä vahvistetaan oppilaan tietoisuutta itsestään ja tavoitteistaan kielen käyttäjänä. Näin edellytykset mediakulttuuriin osallistumiseen kasvavat.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaan äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineen opetuksen tulee perustua oppilaiden kielellisiin ja kulttuurisiin taitoihin sekä kokemuksiin. Materiaalin lähtökohtana ovatkin nuorten omat ajatukset, kokemukset ja tulkinnat mediasta.

Lukion opetussuunnitelman mukaisesti materiaalia voi hyödyntää äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineessa tukemalla edellytyksiä aktiiviselle kansalaisuudelle viestintätaitojen kehittämisen kautta.

Oppiaineessa opiskelijaa tuetaan aktiivisen tiedon hankinnan, tietokriittisyyden ja tulkinnan taidoissa. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti tekstitaitojen syventäminen liittyy kykyihin eritellä, tulkita, arvioida, hyödyntää ja tuottaa erilaisia tekstejä entistä tietoisempina niiden tavoitteista ja konteksteista. Toisaalta tärkeänä tavoitteena on, että opiskelija oppii myös nauttimaan kulttuurista ja arvostamaan sen monipuolisuutta.

Erityisesti materiaali sopii lukion Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI4) kurssilla suoritettavaksi, jossa huomiota kiinnitetään mediateksteihin erityisesti vaikuttamisen näkökulmasta.

MATERIAALIN KÄYTTÖ MUISSA OPPIAINEISSA

Seksiä mediassa -materiaalia voi soveltaa ja käyttää osana myös muiden oppiaineiden opetusta. Tähän antaa mahdollisuuden opetussuunnitelmiin oppiainerajat ylittävät aihekokonaisuudet niin perusopetuksessa kuin lukiokoulutuksessa.

Perusopetuksen oppiainerajat ylittävissä aihekokonaisuuksissa materiaali nivoutuu tiivistä osaksi Viestintä ja mediataito -aihekokonaisuutta esimerkiksi tukemalla oppilaan valmiuksia mediatekstien sisältöjen ja tavoitteiden tulkintaan ja viestintäympäristössä tapahtuvan muutoksen ymmärtämiseen.

Lukion aihekokonaisuuksista materiaali liittyy tiiviimmin Viestintä- ja mediaosaaminen -osioon, jossa tavoitteena on syventää opiskelijan ymmärrystä median keskeisestä asemasta kulttuurissamme. Materiaali tukee opiskelijan mediakriittisyyttä ja sen avulla voidaan myös edistää opiskelijan aktiivista suhdetta mediaan. Materiaalin avulla voidaan tarkastella kriittisesti median rakentaman kuvan suhdetta todellisuuteen.

Eri oppiaineista materiaalia voidaan hyödyntää esimerkiksi yhteiskuntaopissa pohdittaessa median ja yhteiskunnan välistä suhdetta. Psykologiassa tai terveystiedossa materiaalia voidaan hyödyntää muun muassa pohdittaessa median vaikutuksia yksilöön ja yhteisöön, kuvataiteessa puolestaan erityisesti kuvallisen viestinnän ja kuvilla vaikuttamisen osalta.

Taustakirjallisuutta:

- Attwood, F., Bale, C. & Barker, M. (2013) The sexualization report. <http://senseaboutsex.files.wordpress.com/2012/08/theseexualizationreport.pdf>
- Andreasson, J. & Johansson, T. (2013) Female Fitness in the Blogosphere: Gender, Health, and the Body. *SAGE Open* 3 (3), 1-10.
- Forsman, M. (2014) Duckface/Stoneface. Sociala medier, onlinespel och bildkommunikation bland killar och tjejer i årskurs 4 och 7. Statens Medieråd. http://www.statensmedierad.se/upload/_pdf/Duckface_rapport.pdf
- Gainer, J. (2010) Critical Media Literacy in Middle School: Exploring the Politics of Representation. *Journal of Adolescent & Adult Literacy* 53 (5), 364-373.
- Herkman, J. (2007) Kriittinen mediakasvatus. Tampere: Vastapaino.
- Karkulehto, S. (2011) Seksin mediemarkkinat. Helsinki: Gaudeamus.
- Knuutila, T. & Lehtinen, A (toim.) (2010) Representaatio. Helsinki: Gaudeamus.
- Kontula, O. (toim.) (2012) Mitä pojat todella haluavat tietää seksistä? Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 55/2012. Helsinki: Väestöliitto.
- Martinez, E., Nicolas, M. & Salas, A. (2013) Gender Representation in Advertising of Toys in the Christmas Period (2009-12). *Communicar* 41 (2), 187-194.
- Mattebo, M., Larsson, M., Tyden, T., Olsson, T. & Häggström-Nordin, E. (2012) Hercules and Barbie? Reflections on the influence of pornography and its spread in the media and society in groups of adolescents in Sweden. *The European Journal of Contraception and Reproductive Health Care* (2), 17, 40-49.
- Nikunen, K., Paasonen, S. & Saarenmaa, L. (toim.) (2005) Jokapäiväinen pornomme – media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri. Tampere: Vastapaino.
- Paasonen, S. (2009) Healthy Sex and Pop Porn: Pornography, Feminism and the Finnish Context. *Sexualities* 12 (5), 586-604.
- Paasonen, S. (2010) Labors of love: netporn, Web 2.0 and the meanings of amateurism. *New Media Society* 12 (8), 1297-1312.
- Saresma, T., Rossi L-M. & Juvonen T. (toim.) (2010) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino.
- Sørensen, A. & Knudsen, S. (2007) Nuoret, sukupuoli ja pornografia Pohjolassa. Norden: Kööpenhamina.